

מצא הון רב ברשות הרבים והוא מוקצה - שיעור 197

אם יכול להגביע ומוליקו פחות פחות מד' אמות בשני בני אדם

עייין בשבת (קנ"ג:) דדוקא כיסו יש כל ההיתרים דמי שהחשיך בדרך אבל מציאה דלא אתי לידיה לא ויש לעיין אי יש איסור משום קנין בשבת או משום העברת ד' אמות או משום מוקצה

I. אם מותר לזכות מן ההפקר בשבת וביו"ט כגון המוצא מציאה ברה"ר

(א) עייין במ"ב (ש"ו - סקל"ג) דמקח וממכר אסור גזירה שמא יבוא לכתיבה גם אסור ליתן מתנה לחבירו או ליתן משכון לחבירו אא"כ הוא לצורך מצוה או לצורך שבת דדמי למקח וממכר שהרי יוצא מרשותו

(ב) עייין בהגהות רע"א על המג"א (של"ט - סק"ז) דאפשר לזכות מן ההפקר בשבת משום דליכא מקנה וקונה וכן משמע מהרמב"ם (שבת כ - ז) ומהרא"ש (פ"ק דצנחא פ"ט סוסי כ"ז) ועייין בבה"ל (רס"ו ד"ה "לצל") שכתב הגבחה מציאה אסור אולי משום העברה או משום מוקצה ולא משום קנין ועייין במ"ב (שמ"ט - סק"ח) שלא יתכוין שום אדם לזכות בהן בהגבחתן משום איסור תחום שבת ולא משום איסור קנין ואם נתכוין שלא לזכות בהגבחה ודאי לא קנה

II. אם יש להתיר טלטול מעות שנמצא בשוק כלאחר ידו עייין בשו"ע (ש"ח - ח)

דטלטול בגופו אפילו לצורך דבר האסור מותר וזה שיטת הרא"ש בפרק כירה (סימן י"ט) והר"ן (שס) חולק עליו דטלטול בגופו הוי כשאר טלטול מן הצד ולא שרי אלא לצורך דבר המותר וזה דעת החזון איש (מ"ז - סק"ז וי"ג) דמה שהתיר הרא"ש לטלטל הקש היינו משום דאין כאן מעשה טלטול אלא מעשה שכיבה משא"כ אם הוא מטלטל מוקצה בראשו ניכר שיש כאן מעשה טלטול אמנם השו"ע הרב (ש"ח - ט"ו) והמ"ב (ש"ח - סק"ג) ומכריע כהרא"ש ועייין בספר טלטולי שבת (דף 232) שכתב בשם רב משה פיינשטיין שנכון להחמיר אם לא במקום הנחוי ועייין בספר מנחת שלמה (י"ד - אות 3) דטעם היתר טלטול בגופו הוא משום שאיסור מוקצה הוא גזירה אטו הוצאה לכן כל שמטלטל בגופו לא גזרו בזה איסור מוקצה

III. אם מותר לטלטל המציאה ע"י ב' בני אדם כל אחד פחות פחות מד' אמות

(א) עייין בעירובין (ס"ה:) דתינוק שנולד בשדה מטלטלין ע"י הרבה בני אדם פחות פחות מד"א אפילו ברה"ר וההיתר גם בדבר רשות וכן משמע משו"ע (שמ"ט - ג) שהביא שם דעת המתירין ואח"כ היש מי שאוסר (הראב"ד) וטעם של היש אוסרים הוא דע"י כמה אנשים אסור דגרע טפי משום דאיכא זילותא דשבת ועייין בבה"ל שהביא הפמ"ג (רס"ז) דמשמע דס"ל דאפילו ע"י שני בני אדם נמי שרי והבה"ל (שס) חולק עליו וע"ע בבה"ל

(רס"ו ד"ה "חזל") שמכריע כהפמ"ג וצ"ע לכן דוקא פחות פחות מד"א ע"י אדם אחד הוא דאסור אבל מחברו לחברו מותר אבל אם מצא דבר שאסור לטלטלו אסור עכ"פ משום מוקצה (בה"ל ע"ס) ועוד כתב הבה"ל (רס"ו ד"ה "מלא חרניקי") דאם עבר והגביהו יראה עכ"פ אח"כ לטלטלו פחות פחות מד"א ודעת הרמב"ם (כ - ז) דפחות פחות מד"א גם כמציאה מותר אבל גדולי הפוסקים השיגו עליו ועיין בנשמת אדם (כלל י"ז - ג) שכתב שאם הוא אדם שידוע לנו שלא ישמע לאיסור אפשר דיש לסמוך על הרמב"ם וקצת ראייה להרמב"ם מרש"י (צ"ח מ"טע"א דף ט"ו) שכתב שאין דרכן של בני אדם להגביהו ארנקי בשבת משום צניעותא אבל איסורא ליכא וכ"כ בארחות חיים (ר"כ"ה) וצ"ע

(ב) קטן שעמד ברה"ר ואינו רוצה לילך אם מותר להעבירו על יד אביו ואמו פחות פחות מד"א אם עמד ואינו יכול להניחו שם לא שייך לומר שהוא דבר הרשות וא"כ שרי לכ"ע (שמ"ט - ג) להוליכו פחות פחות מד"א ע"י שני בני אדם ובאי אפשר באופן זה יכול לטלטלו בזה עוקר וזה מניח וגם יש עוד שבות דהחי נושא את עצמו ובדיעבד יכול לטלטלו כדרכו משום דאפילו ברה"ר גמור הוא רק איסור דרבנן דהחי נושא את עצמו ואינו יכול להניחו שם שהוא בהול על בנו כמו שהוא בהול על ממונו ועיין בשו"ע (רס"ו - ח) דטוב יותר ע"י נכרי או קטן או פחות פחות מד"א

(ג) אם מותר לומר לנכרי ליטול מציאה לצורך ישראל ברה"ר דידן דדינו ככרמלית עיין במג"א (רס"ו - סק"ח) דאפילו מבעוד יום אסור לומר לעכו"ם שיקח את המציאה ויעבירו בשבת דכיון דלא טרח בה לא חייס עליה וע"ע בספר תוספות שבת (סק"ח) דמסתמא שרי אפילו בשבת דהוי שבות דשבות לצורך הרבה וגם הפמ"ג (ח"א סק"ח) כתב דלדידן די"א דליכא רה"ר גמורה שבות דשבות לצורך גדול התיירו וגם הרעק"א (סק"ג) מקיל אבל לא מקיל כ"א ההגבהה אבל לא לצוותו להוליכה לביתו אמנם השו"ע הרב (סק"כ) כתב דאין להתיר כאן משום שבות דשבות דאינו אלא מניעת הריוח ואינו מפסיד כלום וע"ע בכיאו"ם על התוספות שבת (רס"ו - ז) שהביא ספר זכרון יוסף (אות קס"ט) שהשיג על השו"ע הרב דבעצמו מתיר (צסימן רס"ח - ז) לצורך גדול בענין שאם לא יעשנו יהיה לו צער (אם לא ידליק נר נשמה) ואין כוונתו לצער הגוף רק שיש לו צער שאין יכול להגיע לאיזה דבר וסיים שם דנטילת ארנקי לא נפיק מידי צורך גדול ועוד יש לצרף ההיתר דשרי למימר לנכרי במקום צורך גדול לעשות איסור דאורייתא כלאחר יד דחשיב כשבות דשבות (שש"כ ל - סע"ה מ"ו)

IV. עיין בשש"כ (כ"ז - ל"ד) דמטבע כסף שמצאו ברחוב שמותר לדוחפו ברגל על מנת להסתירו כדי לזכות בו לאחר צאת השבת אם יש עירוב במקום ואם לאו ידחפנו פחות מארבע אמות ושוב יתן לחבירו שהוא ידחוף פחות מארבע אמות וחבירו לחבירו ובהערה (פ"ח) כתב בשם רב ש. ז. אויערבך דבזה"ז שאין לנו ר"ה והוה נמי ע"י שינוי מסתבר דיש לסמוך על הרמב"ם והארחות חיים שהתירו גם בר"ה גמורה דהיינו להעבירו בעצמו פחות פחות מד' אמות ועיין בש"ך (יו"ד סוף רמ"ז - אות ז) בכללי הפסק דבאיסור דרבנן בשעת הדחק גדול סומכים על דעת יחיד והרמב"ם כדאי הוא לסמוך עליו